НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ

СУЧАСНИЙ ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС: СУТНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Випуск №10

Матеріали
звітної науково-практичної конференції
Інституту проблем виховання НАПН України
(за 2021 рік)

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ ВИХОВАННЯ НАПН УКРАЇНИ

СУЧАСНИЙ ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС: СУТНІСТЬ ТА ІННОВАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Матеріали
звітної науково-практичної конференції
Інституту проблем виховання НАПН України
(за 2021 рік)

Випуск 10

Івано-Франківськ
«НАІР»
2022

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200
С 91

Рекомендовано до друку
Вченою радою Інституту проблем виховання НАПН України
(протокол № 6 від 19 травня 2022 року)

Рецензенти:
Лаппо В. В., *доктор педагогічних наук, професор*
Федоренко С. В., *доктор педагогічних наук, професор*
Назаренко Г. А., *доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник*

С 91 **Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал:** матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2021 рік. Вип. 10. Івано-Франківськ: НАІР, 2022. 220 с.

У матеріалах науково-практичної (звітної) конференції представлені теоретико-практичні досягнення та наукові розвідки співробітників, керівників експериментальних майданчиків та аспірантів Інституту проблем виховання НАПН України, здійснені у галузі теорії і методики виховання, соціальної та дошкільної педагогіки впродовж 2021 року.

УДК 371.4:001.76
ББК 74.200

ЗМІСТ

Амеліна В.М. Формування життєвих стратегій учнівської молоді: шляхи реалізації ……... 6
Безрук К.О. Аналіз формування соціально успішної особистості старшокласника у діяльності учнівського самоврядування …… 10
Бибик Д.Д. Ціннісні орієнтири молоді у побудові успішного майбутнього ……. 13
Бінецький Д.О. Педагогічні умови військово-патріотичного виховання старших підлітків у процесі військово-спортивної діяльності ……... 17
Бойко А.Е. Формування soft skills у вихованців закладів позашкільної освіти: критичне мислення …… 21
Вавер М. Впровадження концепції «зеленого офісу» в освітніх установах …….. 24
Васильєва С.А. Психофізіологічні характеристики дітей раннього віку ... 27
Власова В. Особливості організації дистанційного навчання на уроках мистецтва засобами новітніх освітніх технологій ……... 31
Войтенко О. Взаємодія педагогів, батьків та громадських організацій у розвитку екосвідомості зростаючого покоління …….. 36
Войтовська А.І. Спекти соціальної роботи з жінками, які зазнали насилля ……. 39
Вороніна Г.Р. Особливості профорієнтації в освітніх закладах Німеччини …… 43
Гончар Л.В. Робота з педагогами закладів загальної середньої освіти з формування готовності до відповідального батьківства у старшокласників …… 47
Докукіна О.М. Батьківська підтримка підлітків у виборі смисложиттєвих цінностей …….. 51
Долгова О.В. «ProfiCamp» – новий формат літнього відпочинку ……... 56
Журба К.О. Смисложиттєві цінності підлітків в умовах війни …….. 61
Канішевська Л.В. Дослідження проблеми формування готовності до відповідального батьківства у старшокласників інтернатних закладів …. 65
Касіч Н.П. Військово-патріотичне виховання старших підлітків у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності …… 70
Кириченко В.І. Аналіз партнерської взаємодії закладу освіти і родин старшокласників у формуванні соціально успішної особистості …….. 74
Коломоєць Г.А., Ребрина А.А. Виховний потенціал військово-спортивних ігор у формуванні здорового способу життя дітей та учнівської молоді …… 78
Комаровська О.А. Музика як складник інформаційної політики: спроба рефлексії ……... 82
Корнієнко А.В. Експериментальне дослідження інноваційного розвитку методичної діяльності в закладі позашкільної освіти ……. 87
Куниця Т.Ю. Соціальні орієнтації сучасної учнівської молоді: теорія питання ……... 92

Лаврентьєва І.В. Групова перспективна рефлексія як метод формування соціально успішної особистості підлітка …….. 96
Литовченко О.В. Позашкільна освіта України в умовах війни: освіта, дозвілля, підтримка …… 99
Луценко В.О. До питання забезпечення якості освіти дітей раннього і дошкільного віку в контексті їх соціалізації …… 102
Луценко І.О. Методичні аспекти організації і діагностики якості освітнього процесу в групах раннього віку …….. 107
Малиношевський Р.В. Суспільні порядки і нормативний образ особистості ……... 111
Малишева Д.Р. Соціально-громадянська компетентність дошкільників: сутність поняття …….. 115
Масол В.В. Виховання рішучості в учасників освітнього процесу під час занять фізичною культурою ……... 120
Мачуський В.В. Управління впровадженням інноваційних технологій в освітній процес закладу позашкільної освіти …….. 123
Морін О.Л. Місце традиційних форм і методів у технології формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів …… 128
Негрієнко А.О. Проєкт «Школа безпеки: запобігти, врятувати, допомогти» як ефективний складник виховання юних українців ……. 133
Нечерда В.Б. Соціальне партнерство закладу освіти і сім'ї у формуванні соціально успішної особистості ……. 136
Ничкало С.А. Використання віртуального медіапростору в освітній художній комунікації: актуальні аспекти ……. 140
Окушко Т.К. Виховання культури безпечної життєдіяльності: цифрова компетентність …… 144
Остапенко О.І. Оновлення змісту навчальної програми «Захист України» для ЗЗСО в сучасних умовах ……. 149
Охріменко З.В. Аспекти забезпечення формування професійно-ціннісних орієнтацій у сучасних учнів ……. 153
Пащенко О.В. Формування природоохоронного світогляду та цілі збалансованого розвитку: баланс, врахування, форми та методи ……. 158
Рагозіна В.В. Параметри виміру якості дошкільної освіти у країнах ЄС і в Україні ……... 161
Рейпольська О.Д. Система забезпечення якості освіти: до проблеми дослідження ……. 166
Руденко І.В. Організація позаурочної образотворчої діяльності підлітків у медіапросторі …… 170
Свистунова Ю.О. Арт-терапія як метод психо-соціального відновлення особистості …….. 174
Семенюк С.В. Позитивне ставлення студентів ЗВО до національної самобутності інших народів: зміст поняття ……. 178
Скирда Т.С. Застосування ігрових практик у патріотичному вихованні молодших підлітків ……. 182

Сокол Л.М. Вплив інтернет-простору на почуття гідності особистості під час війни ……. 186
Тимчик М.В. Зміст військово-патріотичного виховання учнів 10-11-х класів у процесі фізкультурно-масової роботи …… 187
Толочко С.В., Бордюг Н.С. Зміст, форми і методи формування екологічної компетентності здобувачів освіти ……. 191
Федорченко Т.Є. Технології формування успішної особистості старшокласника у системі загальної середньої освіти …… 196
Харченко Н.В. Виховання дітей у цифровому відкритому середовищі: можливості дитячих громадських організацій ……. 200
Шахрай В.М. Програма факультативного курсу «Підготовка старшокласників до відповідального батьківства» та методи її реалізації 204
Шматко Я.В. Виховання в старших підлітків впевненості у собі в процесі занять дзюдо …….. 209
Шпиг Н.О. Розбудова коаліційної спроможності громадських організацій у реаліях сучасного суспільного життя засобами цифрових технологій …… 212
Відомості про авторів …….. 216

інформаційно-комунікаційних технологій.

Використовуючи інформаційно-комунікаційні технології педагоги можуть організувати навчання учнівського самоврядування і ефективно розвивати в учасників навички соціально успішної особистості (творчої та інтелектуальної активності; комунікації, критичного та системного мислення, самоконтролю, відповідальності, планування діяльності, емпатії, запобігання і розв'язання конфліктів, асертивності, кооперації, аналізу та розв'язання проблем, самоусвідомлення і самооцінки, міжособистісної взаємодії).

Список використаних джерел

1. Безрук К. О. Потенціал учнівського самоврядування у формуванні соціально успішної особистості старшокласника. *Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал*: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2019 р. / [за ред. І. Д. Беха, Р. В. Малиношевського]. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. С. 22–25.

2. Митник О., Стрижак А. Система завдань, спрямованих на формування комунікативних умінь як складової соціальної успішності молодого школяра. *Початкова школа,* № 9. 2019. С. 23-26.

Д.Д. Бибик, *м. Київ*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ МОЛОДІ У ПОБУДОВІ УСПІШНОГО МАЙБУТНЬОГО

У публікації окреслено проблему ціннісних орієнтирів в контексті побудови успішного майбутнього сучасної молоді. Висвітлено, що відображення орієнтації молоді на майбутнє впливатиме на перспективні сфери реалізації соціальних очікувань, зокрема тих які базуються на цінностях (освіта, робота та кар'єра, співпраця, служіння).

Ключові слова: *ціннісні орієнтири, ціннісні перспективи, молодь.*

Сьогодні Україна перебуває у центрі глобальних викликів, серед яких є повномасштабна війна *росії проти українського народу*, руйнування мирного життя населення, інформаційні атаки через засоби масової інформації, які поставили під загрозу здорове та щасливе зростання ціннісного потенціалу сучасної учнівської та студентської молоді. Війна завжди супроводжується економічною кризою, зростанням безробіттям, але вона не повинна змінити прагнення молодої людини будувати своє успішне майбутнє. Зрозуміло, що наявність сформованих ціннісних орієнтирів, професійних та кар'єрних навичок, життєвого досвіду збільшує ймовірність прийняття раціональних

рішень щодо успішної реалізації у трудовій сфері, готовності молоді до партнерської взаємодії для підвищення майстерності у професійній діяльності.

Проте, можемо констатувати, що не усі молоді люди мають відповідні професійні та життєві навички, які дали б їм можливість успішно будувати своє майбутнє. Зусилля держави, закладів освіти, молодіжних центрів мають бути спрямовані на набуття молодими людьми якісно нових професійно орієнтованих та витребуваних на ринку праці навичок, які б відповідали вимогам часу та сприяли б забезпеченню конкурентоспроможності на ринку праці як у державі, так і за її межами [3, с. 30]. У той же час суттєво значущим щодо орієнтування успішного майбутнього є те, саме молоді люди повинні демонструвати життєстійкість та здатність до побудови перспектив на власне майбутнє в умовах воєнного стану та післявоєнного періоду. Крім того, вони мають бути готовими до соціальних змін і пошуку роботи, в більшій мірі проявляти соціальну мобільність, здатність до професійного та кар'єрного росту, що дозволить здійснювати трудову діяльність у тривалий часовий період. З іншого боку, у молодих людей виникають певні соціальні проблеми у формуванні особистої кар'єри залежно від рівня освіти, мотивів вибору професії, початку трудової діяльності, подальшого професійного зростання та здатністю до оволодіння навичками партнерської співпраці під час служінню на благо громади, суспільства тощо. Поряд з цим, молоде покоління є найбільш вразливим і незахищеним щодо визначення ціннісних орієнтирів та важливих соціальних (життєвих) навичок, які набуваються сучасною учнівською й студентською молоддю під час навчання в освітніх закладах.

Безумовно суттєвим є вплив громадських організацій і рухів для формування ціннісних орієнтирів молодіжної політики, адже «молодіжний рух як важливий суб'єкт молодіжної політики активно вливає на самоорганізацію молоді» [1]. Обов'язковим для формування молодіжної політики стає розуміння соціальних очікувань, їх привнесення в соціальний простір, розкриття ставлення молодих людей до світу довкола, суспільних процесів і явищ, до себе, пошук сенсу життя і життєвих пріоритетів [2]. Тема соціальних очікувань

молоді частіше всього розглядається через призму кар'єрних очікувань [4], прогностичних умінь та ціннісних орієнтацій у контексті очікувань від майбутнього [5].

Для побудови успішного майбутнього, на нашу думку, варто молоді оволодіти певними соціальними навичками, по-перше, мотивацією до навчання, котра уможливлює засвоєння нових знань, формування навичок, компетентностей у цілому та сприяє досягненню ефективності й результативності; по-друге, необхідність чітко поставити перед собою виразну ціль, осягнути власний вибір щодо професії, яка дозволить бути зреалізованою особистістю, забезпечить готовність до постійних змін та навчання впродовж життя для реалізації можливості кар'єрного зростання в умовах викликів сьогодення.

Зважаючи на вищесказане, доречно виокремити базові компетенції, якими повинна володіти сучасна молодь:

● здатність усвідомлення значущості цінностей – передбачає вміння молодої людини переглянути власну систему цінностей, визначити своє місце у житті, адже цінність особистості людини вище можливого; зрозуміти своє призначення для розвитку суспільства в цілому;

● прагнення до соціальних змін – здатність орієнтуватися за умов невизначеності, сприяти змінам, що зумовлює миттєве знаходження незвичних, нових і оптимальних способів змін в різних сферах життєдіяльності;

● здатність до набуття лідерських навичок та умінь навчатися впродовж життя − зорієнтована на вміння активно й ефективно вчитись, яке визначатиметься динамічними змінами, невизначеністю і необхідністю та готовністю до успішного майбутнього;

● лідерська спрямованість молодої особистості – здатність успішно здійснювати необхідну професійну діяльність у складних умовах з оптимальним виявом професійних якостей, не знаючи усього їх різноманіття та можливостей застосуванням соціальним лідером у тій чи іншій ситуації;

● здатність організовувати партнерську взаємодію – здатність

установлення контактів із суб'єктами й об'єктами взаємодії, організовувати та реалізовувати спільну діяльність та співпрацю, в ході якої вирішують критично важливі проблеми як для тих, хто знаходиться у важкій життєвій ситуації.

● здатність оцінювати результати суспільно-корисної діяльності, а саме молоде покоління долучати до вирішення соціально гострих проблем, відчувати свою приналежність до розв'язання різних проблем вразливих груп населення, метою діяльності якої є сприяння позитивним суспільним змінам.

Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що визначення ціннісних орієнтирів молоді у побудові успішного майбутнього потребує якісних змін в освіті, які розпочинаються із школи. Вважаємо, що освітні заклади мають забезпечувати формування, перш за все, життєвих навичок учнівської молоді: вміння керувати собою, творчо розв'язувати проблеми, планувати власну кар'єру та її перебудову, формування вмінь постійно навчатися і критично мислити, здатність вибудовувати міжособистісні та партнерські відносини, справлятися з власними планами на майбутнє, управляти своїм життям «здорово» та «продуктивно». Таким чином, створюються можливості для осмислення суспільних цінностей відповідно до розуміння соціально-значущим уявлень молоді про своє майбутнє.

Список використаних джерел

1. Драпушко Р., Горінов П., & Філик Н. (2022). Формування молодіжної політики в умовах демографічних викликів сучасної україни. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Теорія та історія держави і права, міжнародне право»*, № 1(62), С. 27–34. URL: https://doi.org/10.18372/2307-9061.62.16478

2. Горінов П. Молодіжний рух як об'єкт і суб'єкт молодіжної політики, важлива умова сталого розвитку суспільства. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць.* Одеса: ОРІДУ НАДУ, Вип. 1(29), 2007. С. 309- 313.

3. Дмитрук Н. Між матеріалізмом і постматеріалізмом: ціннісні орієнтації сучасної української молоді. *Вісник Академії праці, соціальних відносин і туризму*, № 3. 2017С. 57-67.

4. Максимович О. В. Соціально-статусні преференції та кар'єрні очікування підліткової молоді Прикарпаття (за результатами опитування учнів випускних класів закладів загальної середньої освіти). *Вісник Одеського національного університету. Соціологія і політичні науки,* № 23(1). 2018. С. 68-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_sip_2018_23_1_9

5. Максим О. В., Рябовол, Т. А. Особливості прогностичних умінь та ціннісних орієнтацій у контексті очікувань від майбутнього у підлітків з девіантною поведінкою. *Молодий вчений,* № 9(2). 2020. С. 120-124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2020_9(2)__8